

תכנית שואה – לנוער היל"ה - תחנות ושבילים

הוראת תכנית "שואה" נעה בין שני צירים מרכזיים: "תחנות" (המופיעות ב"חוברת תכנים היסטוריים") ו"שבילים" (הסבר ב"רציונל" והדגמות ב"חוברת התבנות").

ה"תחנות" – הם האירועים ההיסטוריים, המאורגנים על-פי הרצף ההיסטורי (כל תחנה מהווה למעשה פרק לימוד).

ה"שבילים" – הם תשעה נושאים (תמות) מרכזיים. השבילים "נפגשים" עם התכנים ההיסטוריים לכל אורך האירועים.

בעמוד 2 מופיעות רשימה של ה"שבילים" ורשימה של ה"תחנות". בעמוד 3 מתוארים ה"מפגשים" של השבילים והתחנות (באמצעות חיצים), כך לדוגמא ניתן לראות כי הנושא/שביל/תמה "זהות" מתקשר (נפגש) לתחנות/אירועים היסטוריים שונים (תחנות 1, 4, 7, 8).

תכנית להוראת השואה – תחנות ושכילים

תחנות

שכילים

תחנה 1 – יהדות אירופה לגוניה

שכיל 1: זהות

1. התנועה החסידית
2. המתנגדים (השמרנות היהודית)
3. תנועת ההשכלה במערב אירופה
4. ההשכלה במזרח אירופה
5. קהילות הבלקאנים והמקרה של סלונקי
6. תמונת מצב סטטית של יהדות אירופה בערב המלחמה (מפה)

- "זהות"
- "זהות אבודה"
- "זהות חדשה"
- "פליטות: משפחה, קרקע" "בית"

תחנה 2 – הנאציזם: אידיאולוגיה ויישום

שכיל 2: דרכי פעולה

1. רקע היסטורי-גרמניה במאה ה-19 ורפובליקת ויימר (1918-1933)
2. אדולף היטלר, המפלגה הנציונל-סוציאליסטית ועלייתה לשלטון
3. האידיאולוגיה והמדיניות הנאצית
4. התעמולה הנאצית והפעלתה על העם הגרמני תחת הרייך השלישי
5. נשים וילדים תחת הרייך השלישי
6. אפליה ורדיפה של יהודים תחת הרייך השלישי

- מעמדות לדרכי פעולה:
- "בדלנות – רב-תרבותיות – התבוללות"
- "הישרדות – שיתוף פעולה – התנגדות"

תחנה 3 – הגטאות

שכיל 3: שיתוף פעולה

1. הרעבה, עבודות כפייה
2. עיתונות במחתרת, ספריות, תיאטרון, לימודים
3. גטו טרזינשטאט
4. ניהול הגטו – היוזנראט
5. הילדים בגטו / מבריחי המזון
6. תנועות הנוער הפעילות בגטו
7. מרד גטו ורשה

- "שיתוף פעולה" – קורבנות עם תלויים
- "שיתוף פעולה" – תלויים עם תלויים
- "שיתוף פעולה" (כקבוצה-קהילה-משפחה)

תחנה 4 – הפתרון הסופי

שכיל 4: חירות

1. אדולף אייכמן
2. ועידת ואנזה
3. טרנספורטים – הרעיון והביצוע
4. מחנות ריכוז, מחנות עבודה, מחנות השמדה
5. סלקציה – זהות אבודה
6. אושוויץ
7. התקוממות במחנות העבודה וההשמדה

- "חירות – חופש"
- "חירות בציונות"
- "אמונה – חוסר אמונה"

תחנה 5 – יאנוש קורצ'אק

שכיל 5: דרכי תגובה

1. תולדות חייו ועיקרי חזונו החינוכי
2. זכויות וחובות – ניהול עצמי של ילדים
3. הדיאלוג, הדיון – כתבניות הכרחיות לחיים תקינים בחברה
4. ענישה מושכלת בצד גמול סמלי וחיווק חיובי

- בזמן המלחמה מתוך אי-דיעה....
- אחרי המלחמה מתוך ידיעה מלאה... "התעלמות-הדחקה-בושה-הנצחה"

תחנה 6 – תגובת העולם בתקופת השואה

שכיל 6: שיטתיות

1. משתפי פעולה עם הנאצים במדינות הכבושות
2. מועדית אויאן עד ועידת ברמודה – אדישות והתעלמות
3. אוניות מעפילים, הצלת ילדים
4. התגייסות יהודים לצבא הבריטי / חנה סנש ועוד
5. חסידי אומות עולם /ראול וולנברג ועוד

- "ציות לחוק"
- "שיטתיות"

תחנה 7 – סוף המלחמה והיום שאחרי

שכיל 7: התבגרות

1. שחרור מחנות הריכוז
2. הנסיון לחזור הביתה
3. ילדים ניצולים והתנועה לעליית הנוער
4. מחנות העקורים במערב אירופה
5. לקראת מדינה יהודית
6. סדר עולמי חדש

- "כבוד"
- "אחריות"
- "התבגרות בטרם עת"

תחנה 8 – זיכרון: דור ראשון – שני – שלישי: קורבנות, עומדים מן הצד, תלויים

שכיל 8: זיכרון

1. "משואה לתקומה" – מיסוד זיכרון השואה בישראל
2. חוויית הניצולים בישראל – דור ראשון ושני לשואה
3. ישראל והגרמנים – אשמה, כפרה והשלמה
4. זיכרון השואה באירופה – דרכי תגובה
5. שואה וזיכרון בקולנוע האירופי – סקירה
6. השואה במערכת החינוך בישראל

- "זיכרון: אישי וקולקטיבי"
- "סליחה" – קורבנות ותלויים
- "ניצולות"
- "אשמה וחיים"

שכיל 9: פני הרוע

- "שנאה – אפליה – השפלה – גזענות"
- "פתח – אימה – חרדה"

תכנית להוראת השואה – תחנות ושבילים

שבילים

תחנות

שביל 1: זהות

- "זהות"
- "זהות אבודה"
- "זהות חדשה"
- "פליטות: משפחה, קרקע" "בית"

שביל 2: דרכי פעולה

מעמדות לדרכי פעולה:

- "בדלנות – רב-תרבותיות – התבוללות"
- "הישרדות – שיתוף פעולה – התנגדות"

שביל 3: שיתוף פעולה

- "שיתוף פעולה" – קורבנות עם תלויים
- "שיתוף פעולה" – תלויים עם תלויים
- "שיתוף פעולה" (קבוצה-קהילה-משפחה)

שביל 4: חירות

- "חירות – חופש"
- "חירות בציונות"
- "אמונה – חוסר אמונה"

שביל 5: דרכי תגובה

- בזמן המלחמה מתוך אי-ידיעה...
- אחרי המלחמה מתוך ידיעה מלאה... "התעלמות-הדתקה-כוש-הנצחה"

שביל 6: שיטתיות

- "ציות לחוק"
- "שיטתיות"

שביל 7: התבגרות

- "כבוד"
- "אחריות"
- "התבגרות בטרם עת"

שביל 8: זיכרון

- "זיכרון: אישי וקולקטיבי"
- "סליחה" – קורבנות ותלויים
- "ניצולות"
- "אשמה וחיים"

שביל 9: פני הרוע

- "שנאה – אפליה – השפלה – גזענות"
- "פתח – אימה – חרדה"

תחנה 1 – יהדות אירופה לגונויה

1. התנועה החסידית
2. המתנגדים (השמרנות היהודית)
3. תנועת ההשכלה במערב אירופה
4. ההשכלה במזרח אירופה
5. קהילות הבלקאנים והמקרה של סלונקי
6. תמונת מצב סטטית של יהדות אירופה בערב המלחמה (מפה)

תחנה 2 – הנאציזם: אידיאולוגיה ויישום

1. רקע היסטורי-גרמניה במאה ה-19 ורפובליקת ויימר (1933-1918)
2. אדולף היטלר, המפלגה הנציונל-סוציאליסטית ועלייתה לשלטון
3. האידיאולוגיה והמדיניות הנאצית
4. התעמולה הנאצית והפעלתה על העם הגרמני תחת הרייך השלישי
5. נשים וילדים תחת הרייך השלישי
6. אפליה ורדיפה של יהודים תחת הרייך השלישי

תחנה 3 – הגטאות

1. הרעבה, עבודות כפייה
2. עיתונות במחתרת, ספריות, תיאטרון, לימודים
3. גטו טרזינשטאט
4. ניהול הגטו – היוזנראט
5. הילדים בגטו / מבריחי המזון
6. תנועות הנוער הפעילות בגטו
7. מרד גטו ורשה

תחנה 4 – הפתרון הסופי

1. אדולף אייכמן
2. ועידת ואנזה
3. טרנספורטים – הרעיון והביצוע
4. מחנות ריכוז, מחנות עבודה, מחנות השמדה
5. סלקציה – זהות אבודה
6. אושוויץ
7. התקוממות במחנות העבודה וההשמדה

תחנה 5 – יאנוש קורצ'אק

1. תולדות חייו ועיקרי חזונו החינוכי
2. זכויות וחובות – ניהול עצמי של ילדים
3. הדיאלוג, הדיון – כתבניות הכרחיות לחיים תקינים בחברה
4. ענישה מושכלת בצד גמול סמלי וחיוק חיובי

תחנה 6 – תגובת העולם בתקופת השואה

1. משתפי פעולה עם הנאצים במדינות הכבושות
2. מועדית אויאן עד ועידת ברמודה – אדישות והתעלמות
3. אוניות מעפילים, הצלת ילדים
4. התנגיטות יהודים לצבא הבריטי / חנה סנש ועוד
5. חסידי אומות עולם / ראול וולנברג ועוד

תחנה 7 – סוף המלחמה והיום שאחרי

1. שחרור מחנות הריכוז
2. הנסיון לחזור הביתה
3. ילדים ניצולים והתנועה לעליית הנוער
4. מחנות העקורים במערב אירופה
5. לקראת מדינה יהודית
6. סדר עולמי חדש

תחנה 8 – זיכרון: דור ראשון – שני – שלישי: קורבנות, עומדים מן הצד, תלויים

1. "משואה לתקומה" – מיסוד זיכרון השואה בישראל
2. חוויית הניצולים בישראל – דור ראשון ושני לשואה
3. ישראל והגרמנים – אשמה, כפרה והשלמה
4. זיכרון השואה באירופה – דרכי תגובה
5. שואה וזיכרון בקולנוע האירופי – סקירה
6. השואה במערכת החינוך בישראל